

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— **Tečaj za gospodarske vajence.** Gospodarske vajence sprejema državna kmetijska šola na Grmu za dobo od 1. aprila do 31. oktobra t. l. Sprejemni pogoji so: starost najmanj 16 let, telesna sposobnost, neoporekljivost ter dovršena ljudska šola. Prednost imajo kmečki sinovi, predvsem oni, ki ostanejo na domačem gospodarstvu. Gospodarski vajenci se uporabljajo za delo v vseh panogah šolskega gospodarstva, zlasti v sadjarstvu in vinarstvu in uživajo tudi teoretičen pouk pri delu, kjer so zaposleni. Za to dobivajo prosto hrano in prosto stanovanje ter majhno nagrado v denarju. Gospodarska praksa je izvrstna predpriprava za vstop v šolo s 1. novembrom 1924. Pri sprejemu v šolo imajo vajenci prednost pred drugimi prosilci, in sicer ako izpolnijo ostale pogoje na prosta mesta. Lastnoročno na celo polo pisane prošnje s priloženim krstnim listom, domovnico, zadnjim šolskim izpričevalom ter izpričevalom o npravnosti, je poslato do 20. marca 1924 ravateljstvu državne kmetijske šole na Grmu v Novem mestu.

Splošne vesti.

ŠE NEKAJ O UČITELJSKIH UPOKOJITVAH.

K članku prijatelja Flereta pod gornjim naslovom v »Učiteljskem Tovarišu« od 21. februarja 1924 naj podam še jaz nekaj pojasnil.

V bistvu je pravilno, kar piše gosp. Fleret. Nikdo se ne pritožuje radi zavlačevanja upokojitve, ker zaradi tega nihče ne trpi; nasprotno: ako še nima polne službene dobe, se mu med tem časom povečuje službena doba; vrh tega še pridobi s tem, da delj časa uživa aktivne prejemke, ki so v vsakem slučaju večji ko penzijski, tudi za onega, ki ima polno službeno dobo. Mimogrede naj omenim, da pred Glavni Prosvetni Svet pridejo samo prošnje onih, ki še nimajo polne službene dobe. A to ni bistveno.

Povod tej nezadovoljnosti je zavlačevanje nakazila penzije, oziroma akontacije. In ta nezadovoljnost je popolnoma upravičena. Povod tej nezadovoljnosti bi se lahko odstranil, ako bi se obenem z upokojitvijo nakazala akontacija, odnosno polna penzija pri onih, ki imajo polno službeno dobo, in to od 1. dne meseca, ki sledi razrešitvi. To je na videz zelo enostavno in se je pri nas vedno tako prakticiralo, tudi prva leta po prevratu, dokler niso bili srbski zakoni razširjeni na celo kraljevino. Ta rešitev pa ni tako enostavna in to iz razloga, ker je v penzijskih zadevah odločilno finančno ministrstvo, ki ima svojo staro prakso in je vezano na nerodne zakone, n. pr. o državnem računovodstvu in o glavni kontroli. Dokler se finančna uprava v Beogradu ne modernizira, tako dolgo ne bo hitrega poslovanja v celi državni upravi.

O zloglasnem »Pravilniku« je napisal g. Milčinski bridko satiro v »Slov. Narodu« o božiču 1922. To njegovo satiro sem v ministrstvu prosvete čital in razlagal kolegom, ki so uživali tem bolj, ker je bil navzoč tudi gospod, ki je sodeloval pri redakciji pravilnika, česar jaz seveda nisem vedel. Nameraval sem ta feljton Milčinskega in pa onega o brezuspešnem iskanju v »Službenih Novinah«, ki so brez registra, prevesti in objaviti v kakšnem beograjskem listu, a vsled premeščanja nisem izvršil te namere. In to je točka, na katero hočem opozoriti. Ni dovolj, ako mi v slovenskih listih iadikujemo in zabavljamo — tega v Beogradu večinoma ne čitajo. Oglašati in uveljaviti se moramo v beograjskih listih, če hočemo prodreti z reformami.

Naravni zakoni so neizprosni. K tem spada tudi zakon vztrajnosti: telo vztraja v stanju mirovanja, odnosno v stanju in smeri gibanja, dokler se ne pojavi nova sila, ki izpremeni to stanje. Da se izpremeni hitrost in smer gibanja naše državne uprave, treba je napore in sile. Da sila učinkuje na telo, mora imeti prijemališče na telesu samem; za našo državno upravo je prijemališče v Beogradu!

Fran Vajda.

— **Preselitev oddelka za srednje šolstvo ministrstva prosvete v Beogradu.** Vsi oddelki za osnovno šolstvo v ministrstvu prosvete — izvzemši statističnega, ki je skupen s srednjim, — so koncentrirani v stari zgradbi ministrstva prosvete v kralja Milana ulici, ker se je oddelček za srednje šolstvo izselil. Statistični od-

delček ostane i nadalje v Kosančićevom Vencu. — Gospod minister prosvete je obetal slovenskemu učiteljstvu, da pozove zastopnika slovenskega učiteljstva za osnovno šolstvo takoj v Beograd, ko se izvrši ta preselitev. Bodočnost nam pokaže, kako se bo izvršila ta obljuba.

— **Tudi značilen pojav.** Kakor smo informirani, je prejelo uredništvo »Slovenca« že nov projekt zakona o narodnih šolah, medtem ko drugim še ni dostopen. Tudi značilen pojav, kako se daje avtonomistom in federalistom prednost pri današnji vladi.

— **Ukinjenje šolskega odseka pokrajinske uprave v Dalmaciji.** Splitski »Službeni Glasnik« objavlja, da se ukinja šolski odsek pokrajinske uprave za Dalmacijo ter da prehaja njegova pristojnost do obnove novega šolskega zakona na velika župana splitske in dubrovnike oblasti. Analogno s tem preneha delovanje »Šolskega Savjeta« ter »Kotarskih in mjesnih šolskih svetov«. Bokokotarski srez ostane pod dubrovniško oblastjo, otok Krk pa začasno pod pokroviteljsko upravo za Hrvatsko. Razen šolskih ustanov preidejo pod oblast velikih županov tudi ostale prosvetne ustanove kot muzej, gledališče in arhivi. Naslov oblastne prosvetne uprave se odslej glasi: Veliki župan splitske, odnosno dubrovnike oblasti, Školsko odeljenje.

— **Predurji za dnevnice.** Ministrstvo pravde je obvestilo vsa ministrstva o odredbi strokovne komisije za tolmačenje zakona o nameščencih, da honorarni državni nameščenci (dnevničarji) nimajo pravice dobivati predurjev (avansov).

— **Prepisi šolskih poslopij in vrtov na ime krajin šolskih svetov.** Te dni kroži odlok višjega šolskega sveta po šolah, da se želi, da si krajni šolski sveti preskrbijo posebne liste od šolskih zemljišč. Prav koristno! Kaj pa tam, kjer si krajni šolski sveti teh listin ne morejo oskrbeti, ker dosednji lastniki — občine — tega ne pripustijo? Na mnogih krajih so šolska poslopja in šolska zemljišča, vrti že desetletja še vedno last političnih občin. Danes zadene vsak tak poizkus na trdo steno. Svoječas je v takih slučajih, kjer je bil energični okrajni šolski svet, uradno to kratko storila finančna prokuratura. Je li danes to nemogoče? Višji šolski svet naj išče sredstva, kako postavnim potem prisiliti občine, da dovolijo prepis. Kjer sta pri šoli dva gospodarja, navadno žalostno izgleda. Občina kot lastnik nič ne stori, in jo ne more nobena šolska oblast siliti, krajni šolski svet pa se komodno izgovarja na občino kot lastnika. Ta zadeva je dosti nujnejša in važnejša kot cela obilica drugih in je čas, da zavzame višji šolski svet k temu, dokler ima še kaj besede, svoje stališče.

— **Priporočila knjig za šolske knjižnice in višji šolski svet.** Ne mine teden, da bi višji šolski svet ne priporočal, (včasih že skoro ukazal), nabavo te ali one slovenske ali srbohrvatske knjige, revije, lista za mladinsko ali učiteljsko knjižnico. Ko bi »vse besede meso postale«, bi imela vsaka šola že davno natlačene omare knjig. Tako pa samevajo po omarah le redke in večinoma zastarele knjige in nadzornik, ki eventualno pogleda v omaro, si na tihem misli: kakšen zanimkež ta voditelj, toliko priporočil in pobud, pa prazne omare! — Ker pa se morajo knjige tudi plačati, in šolski voditelj nima niti fonda, moramo denar iskati pri krajnem šolskem svetu. V proračun se vstavi ali pa tudi ne vstavi vsako leto vsotica za šolsko knjižnico (in to mladinsko in učiteljsko). Iz te vsote naročaj — v slučaju namreč, da ti krajni šolski svet tega ne zabrani — »Zvonček«, »Vrtec«, »Angelček«, »Sadjar«, »Naš List«, »Zabavno knjižico«, razne nove izišle mladinske knjige in vse knjige, ki jih višji šolski svet periodično priporoča. Ako ne boš, boš slabo zapisan. Bože, proračunana vsota pa zadošča jedva za prve štiri, več pa ne smeš! Krajnemu šolskemu svetu je višji šolski svet priporočil varčnost pri vsem in določil tudi znesek za knjižnico, ki ga možakarji ne prekoračijo. Našim krajnim šolskim svetom priporočati varčno gospodarjenje pač ni bilo potrebno. Možje bi bili najraje tako varčni, da bi sploh ne bilo nobenih izdatkov. Bil sem že pri ducatu krajin šolskih svetov, pa nikjer niso licitirali zneskov za učila, knjige in šolskega vodstva navzgor, pač pa jih omejevali do skrajnosti. Višji šolski svet naj na novo določi primerne vsote za knjige in učila, tako, da bomo lahko razven 5 mladinskih del naročili še vsaj vsako 5. priporočeno, da ne bo pritožb, da šole vsa priporočila ignorirajo. Priporočil je na cente: priporočajo »Tovariš«, »Popotnik«, »Zvonček«,

»Sadjar«, založniki, višji šolski svet in dr. primerno pa tudi neprimerno, tako da se nam že od samega priporočanja v glavi meša.

— **Užitek nadučiteljskih stanovanj.** Od pamtveka smo imeli nadučitelji v šoli prosta stanovanja; nikomur ni prišlo do sledj na misel nam kratiti te pravice, pristojna nam pa tudi po srbskem zakonu o stanu in ogrevu. Saj smo pravkar čitali v listih, da je celjski magistrat priznal mestnim učiteljem stanarino za več kot 1 leto nazaj. (Prosimo dotične tovariše, da postopek v korist drugim objavijo, je vendar principijelna pomena). Kako se naj to ujema z novo uradniško pragmatiko? Pri novih stavbah na deželi kmalu ne bo več v šoli stanovanja; čemu ga naj tudi zidajo, saj nikomur ne pritiče! Kje pa bo nadučitelj iskal svoje stanovanje? In pa še ta absurdnost: od dosedaj uživanega stanovanja bi naj plačeval stanarino, oziroma bi isto država odtegovala. S kako pravico, ko so šole vendar last šolskih občin? To bo še mnogo prekljanja! (po hrbtu učiteljstva). Danes nam ne izplačuje država tudi voditeljskih doklad, dasi je zakon za iste še vedno v veljavi! Krivi pa smo si voditelji sami, ker države ne tožimo! Ako si sami smatramo naša stanovanja kot nagrado za naše voditeljsko delo, smo res pomilovanja vredni! Predstojniki nekaterih uradov res ne prejemajo za svoje vodstvo doklad, so pa za to oproščeni drugega uradnega dela in ne opravljajo teh del izven urada ponoči kot mi! Opomba: Ta dopis priobčujemo, ne da bi se strinjali z vsem izvajanj. — Uredn.

— **Naročnike »Zvončka« opozarjamo,** da je prva številka ponatisnjena. Razpolagamo je z nad 1000 izvodi. Sezite pridno po njej!

— **Brezplačni srbohrvatski tečaji v Ljubljani.** V Ljubljani se je vršil letos že III. tečaj srbohrvatskega jezika, ki je trajal 5 mesecev in je bil deljen na 3 sekcije. Oba tečaja v prejšnjih letih sta uspešno zelo dobro, v letošnjem je bilo 120 slušalcev. Tečaj je pripravilo »Bratstvo«. — Zaključek srbohrvatskega tečaja »Bratstva« se je vršil letos 28. februarja t. l. v šoli na Grabnu. Ob zaključku so se vršili izpiti obiskovalcev tečaja, katerim je pristojoval delegat ministrstva prosvete g. inšpektor dr. Janko Lokar, ki je ob zaključku nagovoril zbrano učiteljstvo in obiskovalce ter jim na uspehih čestital. Pri nagovoru se je nadvse pohvalno izrazil o kulturnem delovanju »Bratstva«. Od zbranih obiskovalcev se je poslovil načelnik šolskega odseka »Bratstva«, kakor tudi tov. K. Milošević. Tovariš Milošević je posebno povdarjal edinstvenost našega jezika in je razvil tozadevno program našega jezikovnega problema. Imenoma obiskovalcev se je učiteljstvu zahvalil na trudu g. dr. Mlekuš. Srbohrvatski tečaj »Bratstva« je trajal pet mesecev in se je vršil v mestni šoli na Grabnu. Na tečaju so poučevale tri učne osebe, in sicer učiteljci ga. Angela Kravosova, gđc. Stana Vučkovičeva in g. Kristofor Milošević. »Bratstvo« otvori v letošnjem šolskem letu ponovne brezplačne srbohrvatske tečaje. Obiskovalci srbohrvatskega tečaja dobe lahko potrdila o obiskovanju tečaja.

— **Nikar tako!** V »Jutru« čitamo: Mlad učitelj na deželi prosi vsled pomanjkanja denarnih sredstev, ako bi mu kdo hotel darovati kako slovensko leposlovno knjigo. Ko jo prečita, bi jo lahko porabil za snujočo se ljudsko knjižnico. Dobrodošla vsa novejša dela. Knjige je poslati na uredništvo »Jutra«. — Mlademu učitelju svetujemo, da se posluži svoje okrajne učiteljske knjižnice, ali pa kake javne knjižnice. Take novice nam ne delajo posebne časti in tudi knjižnic se ne snuje na ta način.

— **Učiteljski dom v Mariboru** ima na Jožefovo svoj drugi redni občni zbor. Več glej med inserati. Isti dan ob 8. uri se vrši istotam skupna seja upravnega odbora in nadzorstva.

— **Učiteljski zdraviliški dom v Rogoški Slatini** ima svoj občni zbor, kakor je označeno v oglasu zadaj.

— **Usposobljenostne preizkušnje** za osnovne in meščanske šole se prično na državnem moškem učiteljskem v Ljubljani dne 25. aprila 1924 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za priпуск k usposobljenostni preizkušnji se naj predlože po šolskem vodstvu pravočasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do dne 15. aprila v rokah izpraševalne komisije. Kdor bi ne bil pripuščen, se bo pravočasno obvestil; posebna vabila k izpitu se ne bodo pošiljala. — Izpraševalna komisija za osnovne in meščanske šole v Ljubljani.

— **»Osnovni pojmi iz glasbene teorije«.** Priredil g. Adolf Gröbming, glasbeni učitelj. Knjiga ima že predaprobacijo in bo šla skoro v tisk. Na to opozarjamo zainteresirane in pisatelje, da ne bo nepotrebnega dvojnega dela.

— **Opozarjamo na nove knjige, ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne in so označene v oglasu zadaj z debelimi črkami.**

Vestnik za učiteljski naraščaj.

— **uč Učiteljski naraščaj v Mariboru** se prav pridno giblje in izpopolnjuje tudi v onih panogah, v katerih mu šola ne more nuditi skoro ničesar za življenje. Uvedel je vsako nedeljo redna predavanja. Do sedaj je predaval tov. Hren o pomenu šolskih odrov in tov. Alt o pragmatiki in naših prejemkih. Vsakega predavanja se je udeležilo do 100 gojencev in gojenk. Le tako naprej!

Učiteljski pravnik.

ZA REDUCIRANE UČITELJICE ŽENSKIH ROČNIH DEL.

S pomočjo vposlanih dekretov smo ugotovili sledeče:

1. Na podlagi zakona o državnem svetu čl. 12. mora vsaka prizadeta vložiti sama zase tožbo na državni svet. Zato smo vsem, ki so nam poslale dokumente, iste vrnili na označeni naslov.

2. Rok za vlaganje te tožbe je predpisan in omejen na 30 dni od dostave razrešilnega dekreta.

3. Opozarjamo na pravilno izpolnitev dat (Datumi, štev. odlokov).

4. Tožbo je poslati, kolekovano s 5 Din na »Državni Svet — Beograd«, in sicer priporočeno.

5. Posebno opozarjamo, naj se priložita namestitni in razrešilni dekret v prepisu (kolek à 2 Din), ki ga lahko uradno overovi šolsko vodstvo. Originalov ne dati iz rok.

6. Po mnenju pravnikov tožba mora uspeti, seveda je pa računati tudi na eventualne posledice, da se s tožbo ne uspe; potem je plačati kolekovino (pristojbino) 100 Din, ker je nemogoče predvideti na kakšno stališče se bo postavil Državni Svet.

Spodaj priobčujemo formular tožbe, kako jo je sestaviti:

(Taksa po tarifi postavki 52, pripomba I. Din 100.— se bode, če potreba, naknadno pobrala).

Državni svet
v Beogradu.

Tožiteljica
N. N.
učiteljica ženskih ročnih del v

Tožba
radi rešenja ministrstva prosvete z dne 8. februarja 1924. O. Br. 942.

Imenovana sem z dekretom višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne štev. za stalno učiteljico ženskih ročnih del na-razredni osnovni (meščanski) šoli v s pravno močjo z dne dalje.

Dokaz: dekret v prepisu pod A.
Mesto je sistemizirano in v računu predvideno.

Dokaz:

Dne pa mi je bil dostavljen od višjega šolskega sveta v Ljubljani odlok z dne štev. s katerim se me na podlagi rešenja ministrstva prosvete z dne 8. februarja O. Br. 942 obvešča, da me komisija za izvršitev in uporabo zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih z dne 31. julija 1923 ni prevedla na omenjeni zakon.

Dokaz: citirani odlok v prepisu pod B.

V smislu čl. 21. zak. o državnem svetu z dne 17. maja 1922 »Službene Novine« Kraljevstva Srba, Hrvatov in Slovencev štev. 111. z dne 22. maja 1922 vlagam v odprtem roku pravočasno proti navedenemu odloku

tožbo.

Člen 224. zak. o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih razglašen v »Službenih Novinah« št. 199 z dne 1. septembra 1923 določa, da se smatrajo oni državni uslužbenci, o katerih najpozneje v 4 mesecih (torej do 1. januarja 1924) ni bil izdan noben odlok, za obdržanje na njih položaju.

Navedeni odlok, s katerim me ministrstvo prosvete »ne prevede«, pa je bil izdan šele dne 8. februarja 1924, to je potem, ko me je v smislu zakona smatrati za obdržano na mojem položaju. S tem je bil zakon kršen in navedeni odlok z dne 8. februarja 1924 O. Br. 942 nima pravne moči.

Sklicujem se na člen 36. zak. o državnem svetu ter

prosim.

da se izvršitev upravnega akta do končne sodne odločbe odgodi in to iz razloga, ker je javna potreba, da se poduk ročnih del ne prekine in ker bi mi nastala nepopravljiva škoda, ako se izpodbijani odlok izvrši.

Predlagam.

da Državni svet razsodi, da je rešenje ministrstva prosvete z dne 8. februarja 1924 O. Br. 942, sporočeno mi z dopisom višjega šolskega sveta v Ljubljani dne št. . . . nezakonito in se radi tega razveljavlja.

V . . . dne
Podpis in naslov.

Nasa gospodarska organizacija.

TVORNICIA UČIL IN ŠOLSKIH POTREBSČIN V LJUBLJANI.

Edino podjetje te vrste v Jugoslaviji in sad našega organizatoričnega dela, je otvorila svoj lesni oddelek, kjer izdeluje za vse kategorije šol potrebna in uporabljiva lesena učila in druge šolske potrebščine, kakor računala z 20 in 100 kroglicami (ruska in po Černivčevi računici); ta računala se uporabljajo lahko tudi za čitalnike v elementarnem razredu, dalje ravnila, trikotne in šestilne table, smrekove in lipove risalne deske, geometrijske in risarske modele, kocke in druge predmete za ponazorovanje števil, m³ in dm³, hl za žita in tekočino, palice za ponazorovanje ulomkov, šolske table na škripcih, šolske klopi vseh velikosti s stalnim in dvigajočim sedalom (na zahtevo s ploščo iz trdega lesa), risalne miže, praktična stojala za zemljevide, omarice za učila, moderne katedre itd. Opremlja tudi šolske pisarne z vsem potrebnim kar najsolidnejše in najceneje.

Istočasno je otvorjen tudi prirodopisni oddelek z bogato zbirko (nad 400 komadov) nagačenih četrtonožcev in ptic vseh vrst, kakor: zajce, verveice, podgane, miši, ježi, krli, dehorji, kanje, skobci, kragulji, postovke, sove (uharice močvirnate, lesne in uralske), čuki, črne, sive in zelene vrane, kavke, srake, smrdokavre, žolne (sive in zelene), detali, šoje, kljunači, domači in divji golobi, grlice, divje rabe, črne liske, zelene povodne kokoške, ponirke, udebi, tukalice, severne slapnike in potapljače, prepelice, vodomce, kose brinovke, drozge, škorce, pegame (redkost), mokože, male in velike srakopere (tudi biološke sestave) cetera, brgleze, strnade, brezovske (redkost), sinice, čizke, stržke, liščke, ščinkavce, zelence, pinoze, domače in poljske vrabce, poljske škrjance, repaljšice, cikote, črnoglavčke, cipe, vijoglavke, zebe, pastirčice, vuge, pribe, dalje razne lobanje itd.

Tvornica ima v zalogi tudi tlakomere, aneroide, toplomere vseh velikosti, kompase, magnetne in druga podobna učila.

Pripravljajo se tudi slike: štirje letni časi (originalno delo, vzeto iz domačega življa), botaniške, zoološke in pokrajinske slike, m² s dm² in cm² itd. V razvoju je tudi mineraloški oddelek, ki bo opremljen z bogato zbirko mineralij vseh vrst za osnovne in višje organizirane šole.

V obratu sta sedaj lesni in deloma prirodopisni oddelek. Vsi drugi oddelki, kakor zemljepisni, zgodovinski, računski, fizikalni in mehanični se bodo razvijali polagoma po danih razmerah in okoliščinah. Zato prosimo p. n. tovariše(ice) nekoliko potrpljenja, ako ne moremo še vsega nuditi, kar bi se nujno in neobhodno potrebovalo za razvoj našega šolstva. **Obenem pa vabimo vse one, ki so dobre volje, k sodelovanju bodisi na ta ali oni način. Vsak naj po svoji moči skuša za drugi koristiti ali z nasveti, načrti, modeli, ali z zbiranjem ustreljenih ptic, rodnin itd.** Kajti eksistenca tvornice je le tedaj mogoča, če bo učiteljstvo posredno ali neposredno sodelovalo v gornjem smislu.

Vsem onim tovarišem(icam) pa, ki so nam bili dosedaj naklonjeni najlepša hvala, obenem pa jih prosimo še nadaljne podpore, ki nam bo služila v prospeli in procvit zadrage. Oni tovariši pa, ki imajo

prejeti še kake zneske za poslane ptice, na poštini in drugih stroških, prosimo, da nam javijo visokost zneska v svrhu poravnave istega. Čakali smo s tem le vsled tega, da nam ni bilo treba nakazovati vsakega zneska posebe. Upamo, da bomo z združenimi močmi dvignili tvornico do popolnosti, kličemo vsem »Tovariški pozdrav«.

Tuš.

—g **Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani.** Tov. Franjo Musar, nadučitelj v Boštanju ob Savi, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Učiteljski zbor v Škocijanu pri Mokronogu Din 90; darovali so št. Din 25: Ludovik Pirkovič in Alojzija Komljanec; Jerica Žebretova pa Din 15. Živili! Na večrazrednicah je najprikladnejše, če pobere darila nadučitelji, ali pa od učiteljskega zbora določena učiteljska ali učitelji. Nobena šola ne sme izostati; imam vse v evidenci. Darila okrajnih učiteljskih društev ne smejo biti izgovor za učiteljske zbere ali posameznike. — Skupaj Din 190, zadnjič izkazan Din 11.257 = **Din 11.347.** Lepa vsota, ki jo je učiteljstvo pristradalo. To je višek stanovske zavednosti in žrtvovanja na žrtvenik za učiteljske sirote in v počestčenje našega zaslužnega moža dela in ustvarjanja.

»Smrt življenje pokosi cvetoče.
ženi moža, detetu očeta . . .
in otroku mater, možu ženo . . .
ob grobu dete zapuščeno
vzdise in mrje od boli same.«

(E. Gangl »Materine solze«).

Jakob Dimnik, blagajnik.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljstvu in šolam, posebno pa šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižarne v Ljubljani. Franciščanska ul. ca, št. 6.

Novo knjige in druge publikacije.

—kpl. Šolski oder I. zvezek. Josip Korban: **Povodni mož**, igrice za mladino v 3 dejanjih. Fr. L.: Božična pravljica, v 3 slikah. Cena 1. zvezku 6 Din. Napevi k obem igram posebe 3 Din. Naroča se v Učiteljski knjižarni v Ljubljani.

—kpl. Šolski oder II. zvezek. Ernest Tiran: **Čudežne gosli**, dram. pripovedka s plesom in petjem. Uglasbil Ciril Pregelj. — Anton Medved: **All vino ali voda?** Četvergovor zdržnika, pivca, planca in njegove žene. Cena 2. zvezka 6 Din. Glasbeni del k »Čudežnim goslim« izide v kratkem. Naroča se v Učiteljski knjižarni — Ljubljana.

—kpl. **Za vijolino in klavir.** Album slovenskih napevov. 50 slovenskih narodnih napevov. Uredil Fran Gerbič za vijolino in klavir, priredil Fran Korun. I. zvezek. Cena 40 Din, po pošti pripravljeno 43 Din. Založil L. Schwentner v Ljubljani, Prešernova ulica.

—kpl. **Fran Žgur: Pomiadančki.** Knjigo je opremil A. Črnigoj. Izdala in založila narodna knjižarna v Gorici Via Carducci, 7. Natisnila Narodna tiskarna v Gorici. Cena —? Ocenio še prinesemo!

—kpl. **Dr. Ljud. Pivko. Proti Avstriji.** Carzano. Druga knjiga. Jablane med frontama. Založil klub dobrovoljcev v Mariboru. 13 slik in 1 zemljevid. Cena 20 Din.

Ocene.

—k. **»Šolski oder«** I. zvezek. Ohsega dve igrice za mladino in steer Josip Korban: **»Povodni mož«**, igrice za mladino v 3 dejanjih in Fr. L.: **»Božična pravljica«**, v 3 slikah. Izdalo UJU Pov. Ljubljana. 1923. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 1. zvezku 6 Din. Napevi k I. zvezku se dobe posebej za obe igri skupno in stane izvod 3 Din.

Ako smo hoteli uprizarjati kake igre z mladino, posebno s sokolskim naraščanjem, nam je primanjlovalo primernih igric. Temu nedostatku je odpravila Učiteljska tiskarna v zvezi s Pov. UJU v Ljubljani, ki je pričela izdajati stalno knjižnico mladinskih iger pod naslovom »Šolski oder«. Igrice so namenjene za vprizarjanje šolski mladini in sokolskemu naraščanju. Pozneje izidejo v tej zbirki tudi dobri prevodi mladinskih igric, razne spevoigre itd. vse, kar je potrebno za mladinske odre. »Šolski oder« ima na naslovnih strani stalno vinleto, ki nam predstavlja mladinski oder. Prvi zvezek obsega Korbanovoga »Povodnega moža«, igrice ki je zelo primerna za mladinske odre in sokolske naraščalske odre. Igrica odkriva kos resničnega življenja in je tudi za odrasle poučna. Scenerija je lahka in ne bo delala težav nobenemu odru. Tendenca igre je zelo poučna, vendar ne vsiljiva in ni vidna na preočit način. Dejanje se vrši nepretrgoma in se popolnoma naravno razvija. Dejanje poživljajo tudi pevске točke. Igrica je bila že na večjih odrih z mladino uprizarjena in je prav dobro izpadla. — Ker je I. zv. »Šol. odra« izšel pred Božičem, je temu zvezku pridružena »Božična pravljica«, ki bo dobrodošla posebno za božičnice šolske mladine in sokolskega naraščanja. Prizorčki so mični in glinlivi. Ker je igra tudi v sceneriji priprosta, ne bo delala težav nobenemu odru. K obema igramo so posebej izšli napevi v litografiranem izvodu. Dovoljenja za uprizaritve daje za obe igri Udruž. Jugosl. Učiteljstva Poverjenstvo v Ljubljani. Naroča se pa v Učiteljski knjižarni v Ljubljani.

—k. **Album slovenskih napevov. 50 slov. narodnih napevov.** Uredil Fran Gerbič za violino in klavir priredil Fran Korun. Album obsega 50 komadov, ki se prav lahko igrajo na klavirju in tudi vijolini del ni težak. Zbirka obsega sledeče komade: Saj sem pravil mnogokrat. — Stvarnica je spala. — Prišel sem pod okence. — Na Gorenškem je fletno. — Mal' počakaj, mal' pojenjaj. — Venček na glavi. — Fantje se zbirajo. — Oj ta soldaški boben. — Ljuba si pomlad zelena. — Stoj, stoji tam lipica. — Kje so tiste ptič'ce moje. — Ko bi moj ljubček vedel to. — Tičica prepevala. — Ko bi sodov ne bilo. — Prijatli, zdaj vesel' bodimo. — Je pa davi slan'ca pala. — Al' me boš kaj rada imela. — Barčica po morju plava. — Ljub'ca moja, kaj si st'rla. — Oh, oh ura že bile. — Rasti, rasti rožmarin. — Kolkor kapljic, tol'ko let. — Bratci vesel' vsi. — k mizi ste sedli. — Solnce sije, luč gori. — Pijmo ga, pijmo. — Fantje se zbirajo. — Sem slovenska deklica. — Men' vse eno je. — Preljuba, zdaj zdrava ostan. — Slišala sem tič'co pet. — Mrzel veter tebe žene. — Kje so moje rožice. — Od straže hrvaške. — Bom šel na planince. — So tičice zbrane. — Ko sem k njej peršov. — Popotnik pridem čez goro. — Ljub'ca, povej, povej. — Škrijanček poje, zvržoli. — Bog je ustvaril zemljico. — Kaj pa ti, poblič. — Oj, tam za goro. — Nesrečna zrna mrazi me. — Pridi Gorenje. — Ko dan se zaznava. — Po jezernu bliz' Triglava. — Otok bleški. — Luna sije. — Mila luna.

—k. **Dr. Ljud. Pivko. Proti Avstriji.** Carzano II. del. Dosedaj je izšla že tretja knjiga dr. Pivkovega spisa »Proti Avstriji« in obetati se še dve. Smelo lahko trdimo, da danes vse govori o dr. Pivkovih spisih »Proti Avstriji« in da oni, ki so čitali prve dele z zanimanjem čakajo na nadaljne dele. Neobhodno potrebno bi bilo, da bi knjiga izšla skoro tudi v srbskem prevodu, kajti potem bi tudi srbski del naše države gledal na nas malo drugače kakor sedaj. Knjiga mora med ljudstvo, zato je ne sme pogrešati nobena knjižnica. Drugi del ima sledeča poglavja: Letaki. — Razpršena patrolja. — Dve težki zrna. — Brez fesa. — Izlet v Vicenzo. — Report. — Sestanek v Strignu. — Vrtalni stroj. — Poštna zveza s Parizom. — Hieroglifi. — Novi signali. — Lestva in stopnice. — Zdravniška komisija. — Nezgoda na Coalbi. — Zarniki za hrbotom. — Opil. — Fontanelle in Agnedo. — Atamanov god. — Zapuščena južina. — Cerberus. — Obisk pri 136. polku. — Kje je Moravsko? — Paulina iščejo. — Električna struja. — Telepat.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

+pov II. seja ožjega sosveta UJU poverjeništvu Ljubljana 9. februarja 1924 ob 14. uri v pisarni poverjeništvu v Ljubljani. — Navzoči: Dimnik Iv., Dostal, Fegic, Gmus, Hren, Jelenc, Močnik, Potočnik.

1. **Poročilo poverjeništvu.** Poverjenik tov. Jelenc poroča v svojem uvodnem nagovoru o delu predsedstva poverjeništvu UJU od zadnje seje nadalje. Sestavila se je posebna spomenica o našem stališču k uredbi o razvrstitvi činovništva, ki se je predložila v več izvodih seji širjega glavnega odbora UJU v Beogradu dne 16., 17. in 18. decembra 1923, dalje ministrstvu prosvete in raznim merodajnim činiteljem. Natisnjena je bila v glavnih potezah v zadnji številki lanskega »Učit. Tovariša«. Ko so se čuli glasovi o eventualni reviziji uredbe o razvrstitvi činovništva, se je ta spomenica ponovila in zopet odposlala na razna kompetentna mesta.

Nadalje poroča tov. poverjenik, kaj se je storilo v zadevi **redukcije učiteljč ženskih ročnih del.** Kakor hitro se je doznalo za to namero, smo brzojavno opozorili pristojne oblasti o nezakonitosti in krutosti tega čina in ostro protestirali proti temu nameravanemu koraku. Doseglo se je toliko, da se je odstopilo od prvotnega namena splošne redukcije in se obrzli na ta način vsaj 32 učiteljč ženskih ročnih del. Tov. Jelenc čita koncepte dotičnih brzojav, ki so se odposlale v Beograd. — Tov. Gmus se ostro obrača proti tej redukciji, ki se je izvršila popolnoma nelegalno, ker bi se morala po določbah pragmatike vsa redukcija končati z 31. decembrom 1923. — Tov. Dimnik pojasni, da je zoper redukcijo nasvetovati pritožbo na državni svet in naj se prouči vse dane pogoje in možnosti uspeha. — Tov. Potočnik vprašuje, kaka podlaga se je vzela za one učiteljč ženskih ročnih del, ki so se obrzale v službi. Tudi on se izjavlja za pritožbo na državni svet. — Poverjenik mu odgovarja, da se je, kakor kaže izid te redukcije, izvršila brez vsakega sistema. Redukcija se je izvršila v ministrstvu in ni imela pokrajina najmanjše ingerence. — Tov. Gmus je za to, da se organizacija zavzame za to zadevo.

Strokovni tajnik poroča o predlogih poverjeništvu UJU glede uredbe o razvrstitvi činovništva, ki sta jo s tov. Plerétom predložila seji glavnega odbora ter prečita tozadevno spomenico.

Tovariša Močnik in Hren se zavzemata z vso vehemenco za obmej-

no učiteljstvo, za katero bi morala vlada na vsak način kaj storiti, sicer ne bo moglo vztrajati na svojih težkih postojankah. Tov. Hren opozarja, kako intenzivno delujejo Nemci za granico, kjer zidajo cele šolske palače in v vsakem oziru učiteljstvo materialno podpirajo, da lahko čvrsto drži granico in celo ofenzivno deluje. Navzoča člana sta se prepričala, da stori poverjeništvu v polni meri svojo dolžnost in je v predloženi spomenici popolnoma uvaževalo zahteve obmejneg učiteljstva. — Izražajo se pomisleki glede take splošne določitve 10 kilometerskega pasu in izjavlja tov. Dimnik, da mu je bolj simpatična točna diferenciacija posameznih krajev kot taka splošna.

II. **Predlogi okrajnih učiteljskih društev.** — Obravnavajo se predlogi okrajnih učiteljskih društev, nekateri se odkažejo odsekom.

1. **Mežiško učiteljsko društvo:** a) **Zakon o taksah** predpisuje kolekovanje šolskih izpričeval, kar je v direktnem nasprotju z ustavnimi določili, da je pouk brezplačen. Tudi je ta določba antisocialna in v kvar ljudski prosveti. — Tov. Hren graja pri tem administrativno napako, ker niso dobila šolska vodstva pravočasno navodila glede kolekovanja šolskih izpričeval, posamezna so prejela odlok višjega šolskega sveta šele po razdelitvi izpričeval. — Tov. Gmus je za to, da se obrne poverjeništvu na višji šolski svet in opozarja na škodljive posledice, ako se šolska izpričevala ne izstavljajo. — Sprejme se predlog tov. Iv. Dimnika, naj se opozori na to ministrstvo prosvete in financ, zlasti poslednje, ki ne bo imelo nič oziroma prav malo od tega kolekovanja, nasprotno pa bo povzročilo šolstvu in prosveti neizmerno škodo. — b) **Brezplačno zdravljenje** državnega uradništva po čl. 112. uradniške pragmatike je postalo za Slovenijo iluzorno radi interpretacije ministrstva za narodno zdravje, češ, da se v Sloveniji bolnice ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. — Ostro se graja tako tolmačenje, kajti kako drugače bi mogle eksistirati vse te bolnice, ako ne z izdatno državno subvencijo. — Sklene se vloga na ministrstvo za narodno zdravje z dostavkom tov. Potočnika, naj se upošteva čl. 112. uradniške pragmatike tudi glede diference od II. na III. razred.

2. **Laško učiteljsko društvo:** **Disciplinarno postopanje učiteljstva** spada sedaj tozadevno pod določbe nove uradniške pragmatike. — Tovariš Gmus opozarja, da v tem pogledu noben stan nima tako specialnega stališča kot ravno učiteljski. Po določbah pragmatike imajo starešine (neposredni šefi uradov, šol) svoje posebne disciplinarne pravice. Vprašanje nastane, kako bi se moglo to uveljaviti na eno-, dvorazrednicah. Predlaga, naj se osnuje odsek, ki bo izdelal načrt disciplinarnega zakona za učiteljstvo. — Po vsestranskem razmišljanju se pride do zaključka, da je to nemogoče, dokler ne dobimo v roke načrta osnovnošolskega zakona.

3. **Učiteljsko društvo za Mursko Sobotu** opozarja na **žalostni položaj šolstva v Prekmurju**, kjer grozi radi nedostajanja kuriva oziroma ker se niso pravočasno nakazali potrebni krediti, da se bo morala zapreti cela vrsta šol. — Sklene se opozoriti na to žalostno stanje višji šolski svet in delegacijo ministrstva financ.

4. **Na dopis kočevskega učiteljskega društva** se odgovarja, da so imeli društveni delegati na pokrajinski skupščini popolno svobodo kot delegati vsakega društva. Imeli so popolno prostost govora, kar so v polni meri uporabili in o čemur se je vsak udeleženec skupščine lahko prepričal. Ako se je pa skoro ves ostali del delegacije izjavil v drugem zmislu, je to stvar parlamentarnega značaja, razmerja večine in manjšine. Ožji sosvet smatra s tem zadevo za končano.

5. **Šoštanjnsko učiteljsko društvo:** a) **Odtegljaji za nabavljalne zadruge**, ki so se svoječasno odrgovali od plače, naj se zahtevajo nazaj z motivacijo, da večina učiteljstva, zlasti podeželskega, nima absolutno nobene koristi od teh zadrug. — b) **Zahteva po splošni stalni železniški ugodnosti**, ne samo letno trikratni. — V obeh točkah bo posredoval naš zastopnik na prihodnji seji Osrednje Zveze javnih nameščencev.

6. **Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj:** a) O prilike vsake pokraj. skupščine naj se priredi učiteljski koncert. — Tov. poverjenik povdarja, da bi bila steer ta misel toplo pozdravljati, težje pa je izvedljiva